הלכה · משנה תורה · מפרשים · מגדל עוז · ספר קדושה

מגדל עוז על משנה תורה, הלכות שחיטה

רבנו שם טוב אבן גאון

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מגדל עוז על משנה תורה, הלכות שחיטה

רבנו שם טוב אבן גאון

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מגדל-עוז-על-משנה-תורה-הלכות-שחיטה/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
הלכה א 5
הלכה ג 5
הלכה ט 5
הלכה יא 5
הלכה יב 5
הלכה יח 5
הלכה כד 5
הלכה כז 6
הלכה כח 6
פרק ב 6
הלכה א 6
הלכה ג 6
הלכה ד 6
הלכה ה 6
הלכה ז 6
הלכה ט 6
הלכה יא 6
הלכה יג 6
פרק ג 7
הלכה א 7
הלכה ה 8
הלכה יב 8
הלכה יד 8
הלכה טז 8
הלכה יח 8
הלכה יט 8
הלכה כ 8
הלכה כד 8
פרק ד 8
הלכה א 8
פרק ה 9
הלכה א 9
פרק ו 9
הלכה א 9
הלכה ח 9
הלכה ט 9
הלכה י 10
הלכה יג 10
הלכה יד 11
הלכה טו 11
פרק ז 11
הלכה א 11
הלכה ד 11
הלכה ו 11
הלכה ט 12
הלכה טו 12
הלכה יז 12
פרק ח 13
הלכה א 13
הלכה יא 13
הלכה יד 13
הלכה טו 13
הלכה יח 14
הלכה כ 14
הלכה כג 14
הלכה כד 14
הלכה כה 14
פרק ט 14
הלכה א 14
הלכה ח 14
הלכה ט 15

הלכה יט 15
פרק י 15
הלכה א 15
הלכה יא 15
הלכה יב 16
פרק יא 16
הלכה א 16
הלכה ג 16
הלכה ד 16
הלכה ו 16
הלכה ז 17
הלכה ח 17
הלכה יא 18
הלכה טו 18
פרק יב 18
הלכה א 18
פרק יג 18
הלכה א 18
פרק יד 18
הלכה א 18
הלכה ד 19
הלכה ה 19
הלכה ו 19
הלכה ז 19
הלכה ט 19

פרק א

הלכה א

מצות עשה שישחוט כו' עד בין במזיד הבשר מותר. בת"כ ופ"ק דחולין לשון ספרי וזבחת מה מוקדשין בשחיטה אף חולין בשחיטה כאשר צויתיך מלמד שנצטווה משה על הושט ועל הגרגרת ועל רוב אחד בעוף ועל רוב שנים בבהמה:

ואסור לאכול מן השחוטה כו' עד ואחר כך יאכלנו. פ"ב דמס' חולין (דף ל"ג) :

הלכה ג

דגים וחגבים עד ומי הוא השוחט. בכריתות פ"ב (דף כ') ופרק ו' דחולין (דף ס"ו) :

על כל הדברים האלו צוונו כו' עד וכל הצואר כשר לשחיטה. בספרי בפ"ב דחולין (דף כ"ח) :

כיצד בושט עד הרי זו ספק נבלה. פ' אלו טריפות (דף מ"ד מ"ה) :

הלכה ט

וצריך השוחט שישחוט באמצע הצואר עד כשרה. פ"ק דחולין (דף י"ט) :

וכמה הוא שיעור השחיטה עד רובו של זה. פ"ב דחולין (דף כ"ז) :

הלכה יא

שחט חציו של זה וחציו של זה וכו'. בתוספתא תחלת פרק שני דחולין:

קנה שהיה כו' **עד השלימו לרוב שחיטתו כשרה.** פ"ב דחולין (דף כ"ח) :

הלכה יב

כל השוחט צריך לבדוק כו' עד ואין בה פגם שוחטין לכתחלה. פ"ק דחולין (דף ט' וט"ו) :

וסכין שפיה חלק עד שחיטתו כשרה. פ"ב דחולין (דף ל"ב) :

הלכה יח

סכין חדה שהושחזה עד ואחר כך ישחוט בה. פ"ק דחולין (דף י"ז) :

הלכה כד

וצריך לבדוק כן אחר השחיטה עד שהיא טרפה: כתב הראב"ד ז"ל כבר הסכימו חכמינו שאינו צריך כו': **ואני** אומר רש"י ז"ל מפי רבותינו נ"ע הסכימו כר"מ ז"ל והורו כן הלכה למעשה וכן הסכימו רבותינו בעלי התוס' פ"ק דחולין וכדרב הונא ומה שלא הזכיר בבדיקת הסכין כבדיקת הסימנים יש לי לומר משום דק"ו הם הדברים ומה אם הסימנים שרוב בני אדם בקיאין בשחיטתן ונראין לעין צריכין בדיקה סכין שאינו נראה בלא בדיקה ואינו תלוי בבקיאות לא כ"ש. שוב מצאתי למורי הרשב"א ז"ל שכתב כן:

הלכה כז
כמה הוא אורך עד וכיוצא בו. פ"ב דחולין (דף ל' ל"א) :

הלכה כח
ומתי שוחטין עד סוף הפרק. פרק הכל שוחטין (דף י"ג י"ד ט"ו ט"ז) :

פרק ב

הלכה א
בכל מקום מותר עד כבשר בחלב וכיוצא בו. בקידושין פרק האיש מקדש (דף נ"ז) :
אבל השוחט חולין בעזרה עד הרי אלו כולן מותרין בהנאה. אלו ההלכות מדוקדקות בשמעתין בתרייתא דפ' האיש מקדש וסוף מס' תמורה (דף ל"ג) ובת"כ פרשת אחרי מות:

הלכה ג
ולא בהמה וחיה בלבד וכו' עד מכין אותו מכת מרדות. צ"ע:

הלכה ד
האומר בהמה זו של שלמים וולדה וכו' עד בריחוק מקום. צ"ע:

הלכה ה
אין שוחטין לתוך ימים עד לשחוט על גבי הכלים. פ"ב דחולין (דף מ"א) :

הלכה ז
כיצד שוחטין מותח הצואר עד למטה ממנה שחיטתו כשירה. פ"ק דחולין (דף ט"ז) :

הלכה ט
השוחט והוליך את הסכין וכו' עד העשויה כמסרק כשרה. פרק שני דחולין (דף ל') :

הלכה יא
אין שחיטת החולין צריכה כונה עד שהשחיטה כתקנה הרי זו כשרה. פ"ק דחולין (דף י"ב) :
אבל סכין שנפלה ושחטה כו' עד שאינו מתכוין לשחיטה. פרק שני דחולין (דף ל"א) :

הלכה יג
גלגל של אבן כו' עד אלא מכח המים בהלוכן:
השוחט לשם הרים וכו' עד סוף הפרק. פ' שני דחולין (דף מ') :

פרק ג

הלכה א

חמשה דברים מפסידין וכו' עד הרי זו ספק נבלה: כתב הראב"ד ז"ל זו הסברא לא טובה ולא נכונה וכו': **ואני** אומר טובה היא בעיני ונכונה על פי הצלתי זאת שאני מודיע כי זאת מחלוקת ישנה היא בפירוש בעייתיה דרב הונא בריה דרב נתן דבעי פרק שני דחולין (דף ל"ב) שהה במיעוט סימנין מהו וסלקא בתיקו כי רש"י ז"ל פירש זה הפירוש שביאר הראב"ד ז"ל ומקצת רבותינו בעלי התוס' עמדו בפירוש ר"ת ז"ל שהעמידה במיעוט בתרא בושט דוקא ולדברי שניהם אין חלוק בין עוף לבהמה ורוב רבותינו בעלי התוס' ז"ל והבאים אחריהם ז"ל הסכימו כפירוש ה"ר אושעיא הלוי ז"ל שפירשה במיעוט בתרא דסימן קמא ובבהמה דוקא ולא בעוף וגם חכמי הזמן ורבניהם ורבותי נ"ע כך הסכימו ור"מ ז"ל דעתו לפרש שהה במיעוט סימנין שהה בכדי שחיטת מיעוט סימנין מוסף על הגבהה והרבצה מי אמרינן שהיית שחיטה אחרת דקתני מתני' דוקא שחיטה גמורה קאמר או דילמא אפילו מיעוט סימנין מיקריא שחיטה אחרת כיון דלכתחלה בעינן שני סימנין גמורין וכן משמע מדקדוק לשונו שכתב ולא כדי שישחוט שחיטה גמורה. ומה שהקשה הראב"ד ז"ל עוד שאין הפירוש הזה מתנהג בבעיא דרב פפא דהחליד במיעוט סימנין וסלקא נמי בתיקו יש לי לומר בה תירוץ מופלג וכי רב פפא ורב הונא בר נתן בחדא מחתא מחיתו ועוד דאדרבה איפכא מסתברא שאם פירוש אחד לשניהם מה היה צריך לשאול השנייה אחר שהראשונה עלתה בתיקו ומה היה משתנה לשואל בין שהייה לחלדה ומה ראה על ככה והלא חמשה דברים שוין בכל דבר ובכל ענין ומזה הטעם השמיט ר"י אלפס בעיא זאת דרב פפא כי ראה שאין לחלק ביניהם במאי דשייך בכל חדא וחדא ואין דרכו לחבר בהלכות אלא הצריך והנוהג והא ודאי לא נהיגא אך ר"מ ז"ל דרכו לחבר לבלתי ישאיר עוללות. וראיתי לרבינו הגדול רמב"ן ז"ל שפירשה כר"מ ז"ל פירוש נח ויפה כלשון ר"מ ז"ל וז"ל דרב פפא הכי קא מבעיא ליה לכשתמצא לומר תחת העור כשרה התם טעמא מאי משום שאינו מעכב בשחיטה והכי נמי אין מעכבין או דילמא תחת העור שאינו בשחיטה כשרה אבל מיעוט סימנין שישנו בשחיטה פוסלין בחלדה ע"כ. וכתב ז"ל שאם לא כן מאחר שתחת העור שאינו בשחיטה כלל פסולה תחת מיעוט סימנין שישנו בשחיטה פשיטא דשחיטתו פסולה ואע"פ שנחתך רוב אלא ודאי הכי קא מבעיא לן כדכתיבנא וכתב ז"ל עוד דכיון דקיימא בתיקו הרי הוא בכלל איני יודע כדין העור ולהכשיר לא עלה על דעת מי שפוסל בעור ולפיכך השמיטה רבינו הגדול ז"ל עכ"ל. ומה מתוקים מדבש אמריו. ועתה ראה גם ראה מה אשיב שואלי דבר

על היות הראב"ד פוסק לקולא ואנן קי"ל בכולי תלמודא כל תיקו דאיסורא לחומרא וכן כל המפרשים הנזכרים ראשונים ואחרונים כך הסכימו להחמיר והוא שמסכים להקל צריך להראות בראיות ולהעדיף אי כחא דהיתרא עדיף:

הלכה ה

שחט רוב אחד בעוף עד שחתך הסימנים הרי זו פסולה. פ"ב דמס' חולין (דף ל"ב) :

הלכה יב

הגרמה כיצד עד והגריס שליש אחרון הרי זו פסולה. פ"ק דמסכת חולין (דף י"ח י"ט) :

ואם דרס או החליד בין בשליש הראשון וכו'. פ"ב מחולין (דף ל') :

הלכה יד

עיקור כיצד עד קודם גמר שחיטה. פרק אלו טרפות (דף מ"ד) :

אבל אם שחט אחד בעוף עד הרי זו ספק נבלה. פרק שני דחולין (דף כ"ח) :

הלכה טז

נמצא הסימן כו' עד שמוטה ושחוטה הרי זו ספק נבלה. פרק אלו טריפות (דף נ"ד) :

הלכה יח

כל מקום שאמרנו כו' עד מכת מרדות. זה לשון ר"מ ז"ל להדריך המעיין על דרך ישר:

הלכה יט

בהמה שניטל ירך שלה עד הרי זו נבלה. פ"ק דחולין ופ"ק דתמורה (דף י"א) :

כמו שנחתך עד בכל הדברים האלה. פ"ק דחולין:

הלכה כ

שני עורות יש לושט עד ואם לאו כשרה. הכל פ' א"ט:

הלכה כד

ניקבה הגרגרת עד סוף הפרק. פ' אלו טרפות:

כתב הראב"ד ז"ל זה פירוש משובש ופירש אותו על נפחתה עכ"ל: **ואני** אומר גם זו מחלוקת ישנה היא ואילו פירש השבוש שמא הייתי מיישבו אבל דיו שר"י אלפס ז"ל פירשה כן וחייב אדם לומר כלשון רבו:

פרק ד

הלכה א

ישראל שאינו יודע עד סוף הפרק. כולו מפורש פ"ק דחולין (דף ט') :

פרק ה

הלכה א

כבר ביארנו בהלכות מאכלות אסורות כו' עד סוף הפרק. פרק אלו טריפות (דף מ"ב מ"ג) :

פרק ו

הלכה א

נקובה כיצד אחד עשר כו' עד מפני שהוגלד פי המכה. פרק אלו טריפות:

הלכה ח

קני הכבד והם המזרקים שבהם הדם מתבשל אם ניקב אחד מהם טריפה: כתב הראב"ד ז"ל כמדומה לי שהוא סובר על הקנים דכבדא כריאה וכו': **ואני** אומר מחלוקת היא פ' א"ט בעובדא דההיא מחטא דאשתכח בחתוכא דכבדא כו' עד דמסיק בה רב אשי חזינן אי קופא לבר נקובי נקיב ואתאי ואי קופא לגאו אימר דרך סימפונא נקב ואתאי ופירשוה הגאונים ז"ל כדברי ר"מ ז"ל דקופא לבר ר"ל חוץ מן הסמפון וקופא לגאו רצה לומר תוך הסימפון וקרוב לזה פירשוה מקצת רבותינו בעלי התוס' ז"ל ורש"י ז"ל והעומדים בשיטתו פירשוה דקופא לבר ר"ל חוץ מן הכבד וחוששין שמא ניקבה לאחר שיצאה לחוץ ולזה נוטה דעת ראב"ד ז"ל ועוד יש מפרשים לבר לצד חוץ שהוא כנגד ראש הבהמה ולגאו ר"ל לצד פנים שהוא גוף הבהמה ואלו ואלו דברי אלהים חיים הם ודברי ר"מ ז"ל מקובלים מפי רבותיו נ"ע מפי הגאונים ז"ל וכפי לשון הגמרא לא פחות ולא יתר דקדק על לשונו כמו שתדקדק על לשון הגמרא:

לפיכך מחט שנמצאת בחתוך הכבד וכו' עד הסמפונות הלכה ומותרת. פ' א"ט (דף מ"ח) :

כתב הראב"ד ז"ל אין בכאן לא תבלין וכו': **ואני** אומר מוטעמת היא שכן נמצא בגירסת ספרד המשובחת בדברי רב אשי קופא לבר נקובי נקוב ואתאי ואי קופא לגאו אימר דרך סמפונות נקט ואתאי כלומר אי קופא לבר בודאי נקובי נקב דהא קמן שעבר ונקב הסמפון הואיל ונמצא בבשר הכבד וכאשר כתבתי קבלתי מפי הגאון ז"ל ואי ספק קאמר אמאי לא קאמר אימא נקובי נקיב ואתאי כמו שאמר בקופא לגאו אלא ודאי קופא לבר ודאי וקופא לגאו אומר על הספק וכלשון ר"מ ז"ל המדוקדק ואם הראב"ד ז"ל לא טעם גירסא זו מה יעשה לו ר"מ ז"ל:

הלכה ט

היתה מחט קטנה עד כבד שהתליע מותרת. פ' א"ט:

הלכה י

קיבה שניקבה וכו' עד לתוך חלל בית הכוסות: כתב הראב"ד ז"ל אין זה מיושר עכ"ל: **ואני** אומר דבריו סתומים וחתומים בכאן על פי רבותינו בעלי התוס' ז"ל ואולי ידענו כונתו כי פ' א"ט גבי מתניתין דניקבה הקיבה כו' ואמר רב עלה חלב טהור סותם כתבו ז"ל דאחלב דעלמא קאי ודוקא בחלב שגדל עם אותו אבר דהואיל ומחובר בו כגוף האבר הוא דומה לו והרי הוא כאילו לא ניקב אלא חציו אבל בשאר חלב שאינו גדל עמו אפילו הוא טהור אינו סותם והסכימו עמו הראשונים והאחרונים ז"ל והראב"ד נגרר אחר זאת הסברא באולי וכתב על ר"מ ז"ל מה שכתב אבל ר"מ ז"ל חיבר דרך הגמרא ולכך קראו משנה תורה וכמו שקיבל מרבותיו נ"ע וכן משמע מסידור התלמוד דהואיל וסדרו דברי רב על משנה ניקבה הקבה עליה קאי ומי שרוצה לסבור על הגמרא יסבור כי לשונו אינו מעכב כמו שכתבתי כמה פעמים וגם דעתו בעובי בית הכוסות ידענו באולי ממה שפירש"י ז"ל בכתובות פ' המדיר דדוקא בעובי בית הכוסות ושעבר הנקב לחלל אבל שלא במקום עובי כגון המסס אם לא נמצא הנקב מפולש לא וחילק שם חלוקים רבים ור"ת ז"ל ומקצת רבותינו בעלי התוס' ז"ל חלקו עליו ואמרו דאפילו נמצא שלא בעובי בית הכוסות כגון בהמסס כך דינו ורבו הדקדוקין ביניהם ז"ל ונגרר הראב"ד ז"ל אחר שיטת רבותינו בעלי התוס' ז"ל ולפי שמצא ר"מ ז"ל בשיטת רש"י ז"ל כתב עליו מה שכתב אמנם ר"מ ז"ל יפה הסכים וכלשון הגמרא ולא חשש להאריך בדרך הסברא ולימד בדרך קצרה ולכך קראו משנה תורה והרוצה לסבור ולחבר על התלמוד אם לב חכם ישכיל פיהו אלפים בת יכיל:

ונמצאת טיפת דם במקום הנקב עד דחקה המחט וניקבה: כתב הראב"ד ז"ל הטיפה צריכה שתמצא מבחוץ עכ"ל: **ואני** אומר גם זה מכלל החלוקים והדקדוקים שבירורו פ' אלו טריפות ופרק המדיר על הענין שכתבתי בסמוך:

הלכה יג

בהמה שהלעיטה דבר שנוקב עד תבדק: כתב הראב"ד ז"ל קשה בדיקת הדקין עכ"ל: **ואני** אומר מנהג הגאונים ז"ל וגם רבותינו בעלי התוס' ז"ל הסכימו על כל דבר שצריך בדיקה שאין לנו לסמוך עלינו בזמה"ז אבל ר"מ ז"ל לא היה לו לכתוב בזה החבור אשר שמו משנה תורה אשר בא מארוכה לקצרה כמ"ש כמה פעמים:

כל אחד מבני המעים עד סתימה עומדת. פרק אלו טריפות (דף מ"ט) :

בני מעים שבא זאב עד עורכין זה לזה. פ"ק דחולין (דף ט') ופרק א"ט (דף מ"ט) :

הלכה יד

כל אחד מבני המעים עד סתימה עומדת. פרק אלו טריפות (דף מ"ט) :

בני מעים שבא זאב עד עורכין זה לזה. פ"ק דחולין (דף ט') ופרק א"ט (דף מ"ט) :

הלכה טו

בני מעים שיצאו עד סוף הפרק. פ' א"ט (דף נ"ו) :

פרק ז

הלכה א

שני קרומות יש על הריאה עד שבאונות בשר. פ' א"ט (דף מ"ה) :

כתב הראב"ד ז"ל הנה הוא סובר וכו': **ואני** אומר מאחר שאין בלשונו השגה אצל ר"מ ז"ל אין לי עסק לברר הסברות כמו שכתבתי כמה פעמים ודי לו ולי שיש גאונים ורבנים ומקצת רבותינו בעלי התוס' ז"ל כמוהו:

הלכה ד

אבל אם נסמך הנקב עד האום של ריאה כו' עד וכיצד עושין לה מפרקין וכו' שנקב זה בריאה הוה קודם השחיטה וטריפה: כתב הראב"ד ז"ל זה העיקר טעות גדולה הוא: **ואני** אומר קראו עיקר לפי שכתב לפנינו בזה הפרק זה עיקר גדול יהיה בידך שכל ריאה שנופחין אותה כו'. ומכל מקום תמה אני למה אמר שהיא טעות גדולה שהרי הדין הזה מחלוקת ישנה פרק א"ט (דף מ"ח) גבי מימרא דאמר רב יוסף בר מניומי אמר רב ריאה הסמוכה לדופן אין חוששין לה העלתה צמחים חוששין לה מר יהודה משמיה דאבימי אמר בין כך ובין כך חוששין לה כו' עד דאסיקנא היכי עבדינן מייתי סכינא דחליש פומיה כו' עד ואי ליכא מכה בדופן מחמת ריאה היא ואע"ג דלא מפקא זיקא טריפה רב נחמיה בריה דרב יוסף בדיק לה בפשורי ונחלקו הגאונים והמפרשים הראשונים והאחרונים ז"ל בגירסא ובפירוש ועלו דברי ר"מ ז"ל בשיטת רבינו האיי גאון והר"ז בעל המאור ומקצת רבותינו בעלי התוס' ז"ל ויש להם פנים נכוחים ונכונים בהלכה:

הלכה ו

ריאה שנמצא בה מקום אטום עד שלימה מכל נקב: כתב הראב"ד ז"ל זה המחבר שונה וכו': **ואני** אומר כבר השיבותיו והבינותי דעת ר"מ ז"ל והנה הוא מודה לו שגאונים וגדולים עומדים בשיטתו ואף כי הרבה מפרשים נחלקו עליו אין מטעין דבריו:

הלכה ט

ריאה שנשפכה כקיתון וכו' עד שהדבר קרוב שניקבה כשנכנסה: כתב הראב"ד ז"ל וכיון שנמצא המחט וכו': **ואני** אומר כבר כתבתי כמה פעמים כי ר"מ ז"ל קיצר לשון הגמרא והניח מקום לכל מי שרוצה להקשות שיקשה וגם בזה כך הוא כי כן יכול להקשות על לשון הגמרא דגרסינן פרק א"ט (דף מ"ח) אתמר מחט שנמצא בריאה רבי יוחנן ור' אלעזר ורבי חנינא מכשרי וכו' עד דאסיקא טעמא דליתא הא איתא ולא מינקבא כשרה ע"כ. אלא על כרחנו נצטרך לפרש מחט שנמצאת בריאה על ידי משמוש היד ועדיין היא שלימה כמו שהיתה מקודם לכן ובזה נסתלקה קושייתו מעלינו ומעל התלמוד אבל דין אם נתחתך למדנוהו מחיתוכא דכבדא שכתבנו למעלה שהלכה כרב אשי שחילה בין קופא לבר לקופה לגאו ופירש"י ז"ל בה שכן דין הריאה בין שלימה בין חתוכה כמ"ש רמז"ל אות באות:

הלכה טו

תולעת שהיתה וכו' ואם נשתנית למראה וכו' עד כמו שביארנו: כתב הראב"ד ז"ל אני אומר כל מקום שהזכירו פסול בריאה וכו': **ואני** אומר גם זו מחלוקת ישנה הוא וגם רמז"ל רבינו עומדים בשיטתו באותה הלכה פ' א"ט ולכלם יש פנים:

הלכה יז

וחמש מראות אסורות וכו' עד כל עוף שנמצא הכבד שלו וכו' עד סוף הפרק. פרק א"ט:

כתב הראב"ד ז"ל זה כתב במקום הוריקה כבד כנגד בני מעים וכו': **ואני** אומר רש"י ורבותינו בעלי התוס' פירשו כן כדבריו וגם רבים אחרים פרק א"ט (דף נ"ז:) גבי בעיא דבעא מיניה רב יוסף מר' יהושע בן לוי הוריקה כבד כנגד בני מעים מהו כו' עד דאסיקנא אמר רבה הוריקה כבד כנגד בני מעים בידוע שנפלה לאור ונחמרו בני מעיה ופירושו סמוך ומצד בני מעיה שהוא מקום הדק ומצד הצלעות שהוא כלפי פנים של הגוף סמוך לבני מעים ומתוך כך התירו אם נמצא הירקות במקום הגס מן הכבד ואפי' במקום מרה ובמקום חיותה שהוא מקום תלייתה וגם אם היה מן הצד החיצון שהוא כנגד הצלעות ודקדקו בזה דקדוקים רבים שאין לנו מקום להאריך בהם ומ"מ ר"מ ז"ל יש לו קבלה בפירושו מפי רבותיו וגם גדולים הסכימו כדבריו וכן נ"ל מלשון כנגד דמשמע שמעמידין זה המראה כנגד המראה של בני מעים והם דומין זה לזה כשנראין זה לעומת זה אבל לפירוש הראשון קשיא לי [לימא] תלמודא הוריקה כבד סמוך לבני מעים מהו כי לשון כנגד הוא לפי דרך אותו הפירוש אדרבה משמע שהוריקה הכבד מבחוץ מצד הצלעות כנגד בני מעים כלשון כי מנגד תראה, כשמש נגדו, ויש להסתפק מתוך כך אם מחמת

האור הוריקה או מחמת בני מעים והשיבו ריב"ל דודאי באור תולין שבא מצד חוץ דאי מחמת בני מעים הוריקה מצד פנים הוה ליה למהוי הירקות והיה זה מן התימה שיסתפק רב יוסף בזה כלל ולא שום אדם בעולם שזה דבר הניכר לעין הוא ואפי' תינוק בן יומו יודע כי הסמוך לאש נכוה תחלה ומי שקרוב לחולי ידבק בו ואח"כ יעבור מן הקרוב לרחוק וגם לפירוש זה היה לנו לאסור בצד החיצון ולהתיר בצד הפנימי דאתמהה יציבא בארעא וגיורא בשמי שמיא הלא נראו דברי רמז"ל נכונים:

פרק ח

הלכה א

חסירה כיצד וכו' עד ואם לא חזרה בידי אדם היא וטרפה. הכל פרק א"ט (דף מ"ו מ"ז) :

הלכה יא

בהמה שהיתה חסרה רגל כו' עד אם נחתך היד שלה מותרת. פ' א"ט (דף נ"ח) ובבכורות פ' על אלו מומין (דף מ') :

נחתך הרגל מן הארכובה ולמעלה כו' עד ט"ז אצבעות בשור. פ' בהמה המקשה (דף ע"ו)

הלכה יד

ומנין גידין אלו בעוף ששה עשר גידין תחלתן מן העצם שלמטה מאצבע יתירה עד סוף הרגל שהוא קשקשים קשקשים: כתב הראב"ד זה חדוש גדול שלא שמעתי כמותו וכו': **ואני** אומר לא ראינו אינה ראיה אך אמנם כי גם אנחנו לא שמענו ולא קבלנו אלא כפירש"י ז"ל וגם רבותינו בעלי התוס' כן הסכימו וגם לא החזיקו עצמן לבדקן מפחד בקיאותם בענותנותן ואנחנו בספרד אפילו בעוף הורגלנו בישיבתנו על פי קבלתנו לבדקן למראית עינינו מאדוני אבי זלה"ה אשר קבל מרבותיו ואבותיו הראשונים נ"ע ולצייר בדיקתן בכתב א"א וגם דברי ר"מ ז"ל קבלה מפה אל פה היא ומעשה רב לו בכל מקום השומע ישמע והחדל יחדל:

הלכה טו

בהמה שנחתכו רגליה עד שהרי ניטלו צומת הגידין: כתב הראב"ד ז"ל זאת האומנות לא עלתה לו כהוגן בכאן וכו': **ואני** אומר בינותי בסופרים ובספרים פ' בהמה המקשה וכן בפירש"י ז"ל וכן שניטלה צומת הגידין שנחתכו כדברי ר"מ ז"ל וגם רבותינו בעלי התוס' כן הסכימו ולפיכך זכה ר"מ ז"ל באומנותו ומפי רבותינו נ"ע היתה קבלתו וכן קבלנו אנחנו מפי רבותינו ז"ל וכך שמענוה ואף כי רש"י ז"ל ורבותינו בעלי התוס' ז"ל חלקו בעניני זה הפסק בדבר זה לא חלקו:

הלכה יח
נחתך בבהמה האחד העבה עד אחד מהששה עשר טריפה. פרק בהמה המקשה:

הלכה כ
ועוף שנשתברו אגפיו עד ויראה לי שהיא אסורה. פרק א"ט (דף נ"ו) :

הלכה כג
לחי העליון שנוטל טריפה עד הרי זו מותרת: שלחו חכמי לוני"ל לר"מ בהלכות אלו טריפות נמצא כתוב בהמה שניטל לחי העליון שלה טריפה ואנחנו בעניותינו לא שמענו עד היום הזה ולא מצאנו כתוב בשום חבור שנעשה בכל לשון והיה בעינינו כשאומר לחי התחתון כשר רבותא אתא לאשמועינן אע"פ שנראה כעיקור וכל שכן לחי העליון סוף דבר אין אנו יודעים היאך יאסר אם ינטלו הלחיים העליונים עם חוטמו לדברינו שאנו מתירין מסוכנת. פרש לנו אדונינו פירוש מכוון ואם און פעלנו לא נוסיף: **תשובה** מי תלה הסימנין בלחי התחתון וכו' (עיין בכ"מ לשון התשובה) ומפני זה מנו נטילת לחי התחתון דוקא בכשרות ולא העליון. וזה שאמרתם שלא שמעתם ולא ראיתם בחיבור מי שמנה טריפה זו הרבה דברים לא יזכירום כל המפרשים מפני שלא שמו דעתם להם וכשיבין אדם אותן יראו. וזה שאמרתם שאם תהיה טריפה היאך נתיר את המסוכנת לא ידענו מי תלה זו בזו ומאי זה צד באה קושיא זו כדי שנהיה צריכין לפרק עכ"ל ז"ל:

הלכה כד
וכל אבר שנאמר בו עד שהיא מותרת. זה כלל:

הלכה כה
בהמה שניטלה האום עד סוף הפרק. פרק א"ט (דף נ"ד נ"ה) :

פרק ט

הלכה א
פסוקה כיצד עד שמתירין אותה. פ' אלו טריפות (דף מ"ה) :

הלכה ח
נפולה כיצד עד שבחלל הגוף: כתב הראב"ד ז"ל אני אומר בכל אבר שאם נשבר תהיה בו טריפה עכ"ל: **ואני** אומר כי ר"מ ז"ל והמודים לו והעומדים בשיטתו דקדקו מבדיקת החלל שאמר מר זוטרא בההיא שמעתא פ' אלו טריפות (דף נ"א) דגרסינן אמר אמימר משמיה דרב דימי מנהרדעא נפולה שאמרו צריכה בדיקה כנגד בני מעים אמר ליה מר זוטרא הכי אמרינן משמיה דרב פפא צריכה בדיקה כנגד בית החלל כולו ע"כ. אבל

הראב"ד ז"ל לא ידעתי מאין לו אלא מסברתו ואם כן הוא תמה אני שהרי אמרו אין אומרין בטריפות זו דומה לזו ואין מדמין בטריפה אבל דברי ר"מ ז"ל עיקר בעיני שיש להם על מה שיסמוכו וכן נראה מתוך לשונו שכתב בזה הפרק שאני כותב אחר זה כי שם גילה דעתו שעל זה סמוך:

הלכה ט

בהמה שנפלה מן הגג כו' עד וכל מקום שאמרו חוששין וכו' עד והסימנין אינן צריכין בדיקה שאין הנפילה ממעכת אותן: כתב הראב"ד על הטחול ועל הכליות הרי הם ספק עכ"ל: **ואני** אומר חייליה דר"מ ז"ל כדכתיבנא לעיל בסמוך מדמר זוטרא ועוד מדאמר רב נחמן התם בית הרחם אין בו משום ריסוק איברים וכן בסימנין נמי בלחוד אוקימנא אין בהם משום רסוק איברים מכלל דשאר איברים שלא הוציאום מן הכלל הזה יש בהם משום ריסוק איברים ואפילו טחול וכליות הואיל וישנן בכלל החלל:

הלכה יט

נפלה מן הגג ולא עמדה עד סוף הפרק. פ' א"ט (דף נ"א נ"ב) :

פרק י

הלכה א

שבורה כיצד עד בהמה שנשמטה הירך שלה עד וכן כל כיוצא בזה: כתב הראב"ד דומה שהוא סובר וכו': **ואני** אומר רש"י ורבותינו בעלי התוס' ז"ל עמדו בשיטת ר"מ ז"ל פ' א"ט (דף נ"ז) בפירוש מימרא דרב מתנה דאמר האי בוקא דאטמא דשף מדוכתיה כו' עד דאסיקנא והלכתא אפי' איפסיק ניביה כשרה עד דמיעכל וגם במימרא דרב יהודה אמר רב שמוטת ירך בבהמה טריפה שמוטת יד בבהמה כשרה ואמרו ז"ל ששתיהן שוות והעמידו להא דרב בדאיעכול ניביה כדאסיקנא בדרב מתנא וכן הסכים רבינו ברוך ז"ל בעל התרומות ששתיהן בעצם אחד ואף שהעמיד דרב מתנה בבהמה דרב חיותה ודרב בעוף ואע"ג דלא איעכול ניביה נמי טריפה משום דזוטרא חיותיה ולא גריס בה בבהמה אלא סתמא מ"מ הודה בפי' ר"מ ורבותינו ז"ל והעומדים בשיטתם וכן הסכים מורי הרשב"א ז"ל והביא לו ראיה מדתני לה רב דומיא דשמוטת יד ואמרנו בה בעוף שצריכה בדיקת הריאה אלמא בסמוך לגוף מיירי וכן דעת הגאונים ז"ל:

הלכה יא

ושתי טריפות יש בעוף וכו' עד שניקב עצם ראשו: כתב הראב"ד ז"ל אין זה מחוור שיש לומר לא אמרו אותה בבהמה וכו': **ואני** אומר מפורש בגמרא דא"ט דגרסינן עלה דנפלה

לאור ונחמרו בני מעיה כו' לא אמרן אלא בקרקבן ולב וכבד וכו' והא ודאי בהמה אין לה קרקבן ועוד שהראב"ד ז"ל מודה שהבהמה מתה קודם שיחמרו בני מעיה א"כ יתירה העוף על הבהמה ולכן אפילו לדבריו יפה כתב ר"מ ז"ל:

הלכה יב

ואין להוסיף על הטריפות כו' עד סוף הפרק. מקצתו פ' א"ט ומקצתו מדברי המחבר להדריך המעיין:

פרק יא

הלכה א

כל בהמה או עוף עד ימכרנה לישראל. פרק א"ט:

הלכה ג

כל בהמה חיה ועוף בחזקת בריאים כו' עד על אותו דבר בלבד. פרק הכל שוחטין (דף י"א) :

הלכה ד

כיצד כגון שנשמט עד וכן אם נמצא אבעבוע וכו' עד וצריך בדיקה: כתב הראב"ד ז"ל ברוב דברים לא יחדל פשע וכו': **ואני** אומר זאת מחלוקת ישנה פרק א"ט גבי ההיא דבעא מיניה רבה בר בר חנא משמואל העלתה צמחים מהו ועמדו ר"י אלפס ורש"י ורבותינו בעלי התוס' ז"ל בשיטת ר"מ ז"ל ואין זה רבוי דברים חס ושלום אלא זכרון דברים בלבד שהוא הולך לפי שיטתו שכתבתי למעלה גבי מחט שנמצאת בכבד וקופא לבר או לגאו כי נקיבת הסמפון בלבד אוסרת ושם הארכתי בס"ד ומה שהקשה הראב"ד מסמפון שניקב לחבירו טריפה יש לי לומר כ"ש אם ניקב לבשר וסברא היא ונמצא ר"מ ז"ל מתיישב על דבריו:

הלכה ו

מן הדין היה על דרך זו שאם נמצאה הריאה וכו' עד המנהג הפשוט וכו': כתב הראב"ד ז"ל אינן נראים וכו': **ואני** אומר רבים וגדולים בחכמה ובמנין ומהם גאונים מימים קדמונים פ' אלו טרפות בשמעתין דאמר רבא הני תרתי אוני דסריכן להדדי לית להו בדיקותא ורבו שם הדעות והפירושים והספקות ולכך הסכימו על כל בעל נפש שלא יאכל בשר עד שיבדוק תחלה. ותמה אני איך כתב הראב"ד שאינן נראין והלא הוכחתי אני על כל דבר ודבר ממה שהזכיר מאין מוצאו והם דברים פשוטים בגמרא ואולי חשב הכותב שלא אמר ז"ל הדברים הנראין אלא על מה שלפניו והוא לא אמרן אלא על שלפני

פניו שהן דברים הנראים מן התלמוד מ"מ המנהג הפשוט כו' כלומר וראוי ללכת באותו המנהג לצאת ידי שמים להחמיר וגם מה שכתב הראב"ד ז"ל על ר"מ שחזר ממה שאמר למעלה ר"ל ממה שאמר פ"י שלא יסמוך אדם על דבר חכמתו ורפואתו אלא על דברי חכמים חשב הכותב היה דעתו על מה שלפניו כמו שכתבתי והוא לא כתב אלא על דרך היראה והחומרא ובהסכמת הגאונים והנבונים הראשונים והאחרונים:

הלכה ז

המנהג הפשוט בישראל כך הוא עד ואבא מרי מן האוסרין ואני מן המתירין. מצאתי בחבור ההשגות שכתב בשם ר"מ ז"ל אפילו במקום רביצתה וכו' אוסרין אותה וכתב עליו הראב"ד זהו אונא לאומא ואין שומעין לו שהגאונים הגדולים התירוה עכ"ל: **ואני** אומר גם אלינו הגיעו ספרי חבור ר"מ ז"ל והיה כתוב במקצתם כך אבל לאחר שזכיתי לבא בארץ הצבי זכיתי להגיה ספרי מן הספרים שהוגהו מכתיבתו בחתימת ידו דקדקתי ולא היה כתוב בהם ובהיותי מחפש מצאתי ספרים הרבה שהיה כתוב בגליון מבחוץ עם שאר דברים מוסכמים מהחכמים שהוא לא חברן ולא הזכירם בחבורו וידעתי כי לא היתה מאתו אך אמנם אפילו היה מכתיבתו אין בכך כלום כי הכותב לא כתב דבר קיים אלא מדרכי [הסברא] בלבד:

ומיעוט מקומות מתירין אפילו נדבקה בעצם לבדו ואני אוסר: כתב הראב"ד ז"ל אני מתיר וכו': **ואני** אומר זו מחלוקת ישנה ומלחמה מקדם ערוכה והמחמיר תע"ב:

הלכה ח

המנהג הפשוט בישראל כך הוא עד ואבא מרי מן האוסרין ואני מן המתירין. מצאתי בחבור ההשגות שכתב בשם ר"מ ז"ל אפילו במקום רביצתה וכו' אוסרין אותה וכתב עליו הראב"ד זהו אונא לאומא ואין שומעין לו שהגאונים הגדולים התירוה עכ"ל: **ואני** אומר גם אלינו הגיעו ספרי חבור ר"מ ז"ל והיה כתוב במקצתם כך אבל לאחר שזכיתי לבא בארץ הצבי זכיתי להגיה ספרי מן הספרים שהוגהו מכתיבתו בחתימת ידו דקדקתי ולא היה כתוב בהם ובהיותי מחפש מצאתי ספרים הרבה שהיה כתוב בגליון מבחוץ עם שאר דברים מוסכמים מהחכמים שהוא לא חברן ולא הזכירם בחבורו וידעתי כי לא היתה מאתו אך אמנם אפילו היה מכתיבתו אין בכך כלום כי הכותב לא כתב דבר קיים אלא מדרכי [הסברא] בלבד:

ומיעוט מקומות מתירין אפילו נדבקה בעצם לבדו ואני אוסר: כתב הראב"ד ז"ל אני מתיר וכו': **ואני** אומר זו מחלוקת ישנה ומלחמה מקדם ערוכה והמחמיר תע"ב:

הלכה יא

ויש מקומות שנופחין הריאה כו' עד ואין אומרים נקובה היתה כו' עד מפני פישוט המנהג: כתב הראב"ד ז"ל יש שחולקין על הריאה עכ"ל: **ואני** אומר אמת הוא שיש חולקין בה פ"ק דחולין גבי בא זאב ונטל בני מעים כו' שרצו לומר דוקא שאר בני מעים שאינן עלולין בסירכות אבל ריאה שהיא עלולה בסירכות ודאי חיישינן ואנחנו לא ראינו בדעתנו לחלק ולא שמענו מרבותינו דהא סתם בני מעים קאמר לא שנא ריאה ולא שנא שארא:

הלכה טו

יש מקומות שאם נמצאו שם וכו' עד סוף הפרק. פ' א"ט:

פרק יב

הלכה א

השוחט אותו ואת בנו כו' עד בד"א כשראה זה וכו' עד אלא למחר וכו' עד סוף הפרק. הכל פ' אותו ואת בנו (דף ע"ח פ"א פ"ב) :

כתב הראב"ד ז"ל מעולם לא הפליג בריוח אותו היום אלא בערב יום הכפורים וכו': **ואני** אומר זו היא סברתו אמר ר' יהודה בד"א כשחל יום הכפורים להיות בשני כו' וכן מצאתי בת"כ דמסיים בה אמר רבי יוסי אף ערב יוה"כ בגליל אמר רבי יהודה אימתי בזמן שאין לו ריוח כו' דמשמע דאערב יוה"כ דר' יוסי קאי לפירושי. אמנם רש"י ורבותינו בעלי התוס' והר"ם מקוצי ז"ל כולם הסכימו כר"מ ז"ל ולא חשו לאותה תוספתא כנגד התלמוד:

פרק יג

הלכה א

הלוקח אם על הבנים ושחטן עד סוף הפרק. פרק שלוח הקן (דף ק"מ קמ"א) ופרק אלו מציאות:

פרק יד

הלכה א

מצות עשה לכסות עד שדיבר הכתוב בהווה. פ' כסוי הדם (דף פ"ג פ"ד) :

ונוהג בחולין כו' עד את הדם חייב לכסות. פ' שלוח הקן ובת"כ:

הלכה ד

כלאים הבא מבהמה כו' עד ואינו מברך. פ"ב דמס' בכורים:

השוחט לחולה בשבת חייב לכסות אחר השבת. פ' כסוי הדם (דף פ"ג) :

וכן השוחט כלאים או ספק ביו"ט כו'. פרק כסוי הדם (דף פ"ד) ופ"ב דמס' בכורים ופ' אותו ואת בנו (דף ע"ט) והרבה מקומות:

הלכה ה

השוחט עופות עד לכולן. פ' כסוי הדם (דף פ"ו) :

הלכה ו

דם שנתערב במים עד ואם לאו פטור מלכסות. במס' זבחים פ' התערובות (דף ע"ז) :

הלכה ז

כסהו ונתגלה עד אלא הוא חייב לכסות. פ' כסוי הדם (דף פ"ז) :

כתב הראב"ד ז"ל אלו דברי הרב ז"ל וכו': **ואני** אומר ר"מ ז"ל ורבותינו בעלי התוס' ז"ל הסכימו כר"מ דאפילו לרמי בר חמא דאמר פ' זה בורר (דף נ"ה) ופ"ק דגיטין (דף ז') דאימתי לחלוק אין הלכה אלא כר' יוחנן וכריב"ל שאומר פ' חלון (דף נ"א) אימתי לפרש ובמה לחלוק וכן הסכים הר"מ ז"ל מקוצי:

הלכה ט

שחט ונבלע הדם עד סוף הפרק. פ' כסוי הדם (דף פ"ז פ"ח) :